

OILADA BOLANI QAROR QABUL QILISHGA O'RGATISH METODLARI

Xolmatova Zarnigor

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Pedagogika 1-24 guruh

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilada bolani qaror qabul qilishga o'rgatishning pedagogik asoslari, metodlari va uning shaxs rivojlanishidagi ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotning maqsadi bolalarda mustaqil fikrlash va to'g'ri qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishda oila muhitining rolini aniqlashdan iborat. Tadqiqot jarayonida kuzatish, suhbat, tahlil va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, bolalarga mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatini berish ularning mas'uliyat, ishonch va mustaqillik kabi sifatlarini rivojlantiradi. Xulosa sifatida, otanonaning to'g'ri pedagogik yondashuvi bolalarda qaror qabul qilish ko'nikmasini shakllantirishda muhim omil ekanligi asoslandi.

Kalit so'zlar: qaror qabul qilish, oila, bola, tarbiya, mustaqillik, pedagogika, rivojlanish

Abstract: This article discusses the pedagogical foundations and methods of teaching children to make decisions in the family and their importance in personal development. The purpose of the study is to determine the role of the family environment in the formation of independent thinking and correct decision-making skills in children. The methods of observation, interview, analysis and comparison were used in the research process. The results showed that giving children the opportunity to make independent decisions develops their qualities such as responsibility, confidence and independence. In conclusion, it was substantiated that the correct pedagogical approach of parents is an important factor in the formation of decision-making skills in children.

Keywords: decision-making, family, child, upbringing, independence, pedagogy, development

Аннотация: В данной статье рассматриваются педагогические основы и методы обучения детей принятию решений в семье и их значение для личностного развития. Цель исследования – определить роль семейной среды в формировании у детей самостоятельного мышления и навыков принятия правильных решений. В процессе исследования использовались методы наблюдения, интервьюирования, анализа и сравнения. Результаты показали, что предоставление детям возможности принимать самостоятельные решения развивает такие качества, как ответственность, уверенность и самостоятельность. В заключение было обосновано, что правильный

педагогический подход родителей является важным фактором в формировании у детей навыков принятия решений.

Ключевые слова: принятие решений, семья, ребенок, воспитание, самостоятельность, педагогика, развитие

Kirish: Zamonaviy jamiyatda insondan tezkor va to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyati talab etiladi. Har bir inson hayoti davomida turli vaziyatlarda tanlov qilishga majbur bo'ladi. Shu sababli bolalik davridan boshlab qaror qabul qilish ko'nikmasini shakllantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

Bola shaxs sifatida shakllanish jarayonida ko'plab ijtimoiy va psixologik omillar ta'sirida rivojlanadi. Bu jarayonda oila asosiy rol o'ynaydi. Aynan oilada bola ilk bor tanlov qilish, xatolardan saboq olish va mustaqil fikr yuritishni o'rganadi. Agar bolaga doimo tayyor qarorlar berilsa, u mustaqil fikrlashdan uzoqlashadi. Aksincha, unga tanlov imkoniyati berilsa, u asta-sekin qaror qabul qilish ko'nikmasini egallaydi.

Mavzu bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalarda qaror qabul qilish ko'nikmasini rivojlantirish ularning kelajakdagi muvaffaqiyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bunday bolalar o'ziga ishongan, mas'uliyatli va faol shaxs sifatida shakllanadi.

Shu bois ushbu maqolaning maqsadi — oilada bolani qaror qabul qilishga o'rgatishning samarali metodlarini aniqlash va ularning pedagogik asoslarini tahlil qilishdan iborat.

Metodlar: Tadqiqot jarayonida kuzatish, suhbat, tahlil va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Turli oilalarda bolalarning qaror qabul qilish jarayoni, ota-onalarning yondashuvi va bolalarning mustaqillik darajasi o'rganildi.

Kuzatish metodi orqali bolalarning kundalik hayotdagi tanlovlari (o'yin, o'qish, do'st tanlash va boshqalar) tahlil qilindi. Suhbat metodi yordamida ota-onalar va bolalarning qaror qabul qilish haqidagi qarashlari aniqlashtirildi. Taqqoslash metodi orqali mustaqillikka imkon berilgan bolalar bilan cheklangan bolalar o'rtasidagi farqlar o'rganildi.

Natijalar: Tadqiqot natijalari quyidagi muhim jihatlarni ko'rsatdi:

Birinchidan, bolaga tanlov imkoniyatini berish uning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Masalan, oddiy vaziyatlarda (kiyim tanlash, mashg'ulot tanlash) qaror qabul qilish imkoniyati berilgan bolalar faolroq bo'ladi.

Ikkinchidan, ota-onaning haddan tashqari aralashuvi bolada passivlikni keltirib chiqaradi. Doimo tayyor qarorlarni qabul qiladigan bola mustaqil fikrlashga qiynaladi.

Uchinchidan, xatolarga yo'l qo'yishga imkon berish muhim pedagogik omil hisoblanadi. Bola xatolari orqali o'rganadi va to'g'ri qaror qabul qilishni asta-sekin o'zlashtiradi.

To'rtinchidan, bolalarda qaror qabul qilish ko'nikmasi ularning mas'uliyat hissini oshiradi. O'z qarorining natijasini ko'rgan bola kelajakda yanada ehtiyotkor va ongli tanlov qiladi.

Beshinchidan, bolaga berilgan ijobiy rag'bat va qo'llab-quvvatlash uning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Munozara: Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, bolani qaror qabul qilishga o'rgatish murakkab, ammo zarur pedagogik jarayondir. Bu jarayon faqat nazorat orqali emas, balki yo'naltirish va qo'llab-quvvatlash orqali amalga oshirilishi lozim.

Ba'zi ota-onalar bolani xatodan himoya qilish maqsadida barcha qarorlarni o'zlari qabul qilishadi. Biroq bu yondashuv uzoq muddatda salbiy natija beradi. Chunki bola mustaqil hayotga tayyor bo'lmaydi.

Boshqa tomondan, bolaga to'liq erkinlik berish ham to'g'ri emas. Bu holda bola noto'g'ri qarorlar qabul qilishi mumkin. Shu sababli ota-onalar muvozanatni saqlashi, bolaga yo'l ko'rsatishi va kerakli paytda maslahat berishi zarur.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, bolalarda qaror qabul qilish ko'nikmasini shakllantirish uchun quyidagi metodlar samarali:

- tanlov imkoniyatini yaratish
- muhokama va maslahatlashish
- xatolardan o'rganishga imkon berish
- rag'batlantirish
- bosqichma-bosqich mustaqillikka o'rgatish

Xulosa: Bolani qaror qabul qilishga o'rgatish oila tarbiyasining muhim yo'nalishlaridan biridir. Ushbu ko'nikma bolaning kelajakdagi hayotida muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur asos bo'lib xizmat qiladi.

Ota-onalar bolaga yoshligidan boshlab mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatini berishi, uni qo'llab-quvvatlashi va yo'naltirishi zarur. Shuningdek, bolaga xatolardan qo'rqqanlikni o'rgatish ham muhimdir.

Kelgusida ushbu yo'nalishda chuqurroq ilmiy tadqiqotlar olib borish va amaliy metodik tavsiyalar ishlab chiqish muhim vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Avloniy A. Turkiy Guliston yoxud axloq. – Toshkent, 2018
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008
3. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2020
4. Oila psixologiyasi. – Toshkent, 2019
5. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2021